

STRACH A SAMOTA V RECIFE

Život, láska a podrobné sledování emotivního návratu brazilského klubu Santa Cruz ze čtvrté ligy do první.

JAMES YOUNG

K fandění jednomu týmu se dá obecně dojít dvěma způsoby. Ten první, řekněme staromódnější, je, že si zvolíte lokální mužstvo, hrající někde poblíž vašeho bydliště, kde vyrůstáte. V současné době je to spíš vnímáno jako návrat k romantičtější době, kdy byly kádry těchto klubů složeny převážně z místních hráčů. Ti svým způsobem reprezentovali vaši čtvrť, město nebo region.

Jakmile začal narůstat počet těch, kteří fandili týmům z jiných měst, než bylo to jejich, dočkali se od (britské) fotbalové komunity často posměchu. Přece základní myšlenka je, že stojíte za svým lokálním týmem, v dobrém i ve zlém. Navzdory větru, dešti a tak dále.

Od samého začátku byl ve fandění kus pocitu přátelství, a dokonce samolibost typicky

britského stoicismu. Náznak společného ducha a jednoty, které v raném období nesly například vzpomínky ze zákopů první světové války. Anebo zkoušky odvahy chlapeckých výprav, třeba do domů nahánějících strach. Nebyly to věci, které jste si užívali. Neměla to být zábava. Ale byli jste v tom všichni společně.

V moderním světě, tedy minimálně v jeho bohatší části, je vše spojeno se zábavou. Jde o to, mít všechno – každý film, každou knihu, každou píseň, pokud možno v domácím pohodlí. Stáhnout a sledovat pouhým dotekem prstu.

A tak je to i ve fotbale. Mít možnost sledovat jakýkoliv zápas, kdekoliv na světě, kdykoliv chcete. Oprava – ne každý zápas. Ty nejlepší. Jen ty nejlepší. Barcelona, Real Madrid, Bayern Mnichov.

Disponujeme velmi podrobnými znalostmi týmů a hráčů z celého světa. Ani za mák nezáleží na tom, že obvykle vůbec nemáme žádné kulturní nebo zeměpisné spojení s těmito týmy nebo hráči. Jsou skvělí. My jsme skvělí. Všechno je skvělé. A když už jsme splnili porci sledovaných zápasů v televizi, můžeme si číst v novinách profily a rozhovory s hráči od špičkových, anglicky mluvících novinářů žijících ve Španělsku, Německu, Francii nebo Jižní Americe. A můžeme o tom všem mluvit nekonečně dlouho, třeba na twitteru, kde lidem sdělujeme, co právě sledujeme, a ukazujeme jim šířku vlastních znalostí celosvětového fotbalu. Co ale neděláme tak často, jsou návštěvy stadionů. Ačkoliv, koho to vlastně ještě zajímá?

Avšak existuje třetí způsob, jak se dostat k fandění jednomu týmu. Takový, když se - velkou náhodou - přestěhujete do nového města (ještě lepší je, když k tomu dojde v cizí zemi), vyberete si tým, kterému chcete fandit, a potom jen sledujete, jak váš život, stejně jako samotný fotbalový tým, kolabuje před vašimi očima. Když se váš konkrétní klub

stane vašim kulturním, duchovním i filozofickým průvodcem, trochu jako kostky v knize George Cockcrofta (napsané pod pseudonymem Luke Rhinehart) *Kostkař aneb Náhoda je život*. Když se dostanete do exotických, a často nebezpečných míst, kde se seznámíte s lidmi a zákoutími, ve kterých byste se jinak neocitli. A vlastně byste si většinu času přáli, aby se tak nikdy nestalo.

Když začne být složité oddělit fakta o svém životě od nesouvislé novely jednoho fotbalového týmu, jemuž jste zcela náhodně začali fandit.

Není to dobrý způsob fandění. Ta druhá varianta, o níž jsem psal, je mnohem komfortnější a méně finančně nákladná, ale když prostě nemáte na vybranou... Je to trochu jako drogová závislost. Kdyby vás tak někdo na začátku dokázal varovat. A kdybyste navíc ještě dokázal ty rady poslouchat, dal byste za to cokoliv.

Ale samozřejmě, jako je to u drogové závislosti, neuděláte to, protože na začátku je vše úžasné a vyvolává to ve vás pocity, že chcete víc a víc.

Poprvé jsem šel na zápas Santa Cruz, klubu z Recife, tak trochu anarchistického, polo-rozpadlého, ale i fascinujícího města ležícího na severovýchodě Brazílie, v roce 2007. Hrál se místní derby proti týmu Náutico. Santa vyhrála 2:0 díky dvěma gólům útočníka Marcela Ramose.

V té době jsem žil v nedalekém městě João Pessoa, které je taky polorozpadlé, ale určitě ne anarchistické a fascinující. Recife, tehdy i dnes, patří v Brazílii k městům s nejvyšší kriminalitou a vždy mě trochu děsilo.

Na severovýchod Brazílie jsem se přistěhoval po roce od příjezdu do země z mnohem příjemnějšího, a především prosperujícího města na jihovýchodě, Bela Horizonte. Ale neměl jsem v něm štěstí, především kvůli své bývalé přítelkyni, o níž napíšu víc později.

Z obav, že se po roce vrátím do Británie se staženým ocasem, jsem zavřel oči a zabodl špendlík na mapu Brazílie.

João Pessoa byl můj osud. Ale João Pessoa, to nakonec byla jen přestupní stanice před Recife. Několik týdnů před mým prv-

ním zápasem Santa Cruz mě vzal můj kamarád na utkání nejúspěšnějšího klubu ve městě, Sportu. Dokonce jsem dostal na památku křiklavě barevný dres s velkým červeno-černým znakem, v jehož středu byl vyobrazen zlatý lev svírající modrou, bílou a duhovou vlajku odkazující na barvy státu Pernambuco.

Sport vyhrál 2:0 a můj kamarád se ke mně po utkání naklonil a zašeptal mi: „Teď už je z tebe fanoušek Sportu.“ Ale nebyl. V průběhu následujících let Sport vyhrál Brazilský pohár, kvalifikoval se do Poháru osvoboditelů a většinu času strávil v Serii A, nejvyšší soutěži. Jenže být příznivcem Sportu by bylo až moc snadné.

Santa dávala větší smysl, především pro někoho, kdo strávil většinu 90. let sledováním, jak se jeho Manchester City trápí ve druhé a třetí lize. A spojení se City se stalo ještě zřejmější během mého prvního roku na severovýchodě, když Santa, která rok předtím skončila poslední v Serii A, dokázala místo koketování s postupovými příčkami zažít sešup i skrz Serii B a sestoupit do Serie C. Poprvé v historii klubu. Ale v tu chvíli jsem už věděl,

že Santa je typem jo-jo klubu jako Middlesbrough nebo Sheffield Wednesday. Santa Cruz je nejmladší klub v Recife, založený v roce 1914, ale zároveň určitým způsobem historicky významným, protože nevznikl aktivitou britské elity ve městě jako Náutico v roce 1901 ani zásluhou rozrůstající se podnikatelské třídy jako Sport v roce 1905. Místo toho vznikl díky partě mladých, kteří si chodívali zakopat v centru města pod schody kostela Svatého kříže. Odtud Santa Cruz, který se později stal prvním klubem v Recife, jenž do sestavy nominoval hráče černé pleti.

Fotbal na severovýchodě, nejchudším regionu Brazílie, je obecně na nízké úrovni. Především proto, že kluby nemají peníze na to, aby mohly soupeřit s těmi velkými z jihu. Takže Santa nikdy příliš nečeřila vody v Campeonato Brasileiro, třebaže v roce 1975 dosáhla na semifinále celostátní soutěže. Kromě toho v ní působilo několik slavných hráčů – Rivaldo začínal svou kariéru právě tady – a slavil několik triumfů v regionálním šampionátu Campeonato Pernambuco.

A abych nezapomněl, taky tady byli fanoušci. Santa je známá jako time do povo, lidový klub, a ze stadionu Arruda udělali příznivci úžasně místo pro chození na zápasy.

Část fanoušků žebrá před stadionem, aby si mohla dovolit velmi levné lístky. A na tribunách najdete stovky mladých, kteří na sobě nemají trička ani sandály. Viděl jsem liliputa, kterého jeho přátelé hodili nejprve přes zeď a pak zpět, aby se dostal zadarmo na zápas. Viděl jsem četné pěstní souboje. Byl jsem v ochozech Arrudy i okraden. A nad tím vším čpí prudký pach moče ze špinavého a znečištěného kanálu před branami stadionu. K tomu i vůně grilovaného masa a sýru.

V průběhu roku 2008 jsem se přestěhoval do Recife a stal se ze mě poloviční fanoušek Santa Cruz. V první polovině roku udržel účast v Campeonato Pernambuco sedmým místem, nejen za Sportem a Náutikem, ale také za houfem malých klubů z vnitrozemí.

Jako fanoušek City z Kippaxu (městečka poblíž Leedsu) něco vím o drsné atmosféře na tri-

bunách. Zároveň mnou prosakoval pocit, že katastrofa neustále číhá někde za rohem.

Věřil jsem svému vnitřnímu poznání, že trápení Santy reflektuje (pochopitelně v mnohem větším měřítku) potíže tisíců jejích fanoušků a selhání klubu zrcadlí mnoho kocovin a zklamání v jejich životech. To z ní dělalo zásadní klub v Recife.

Campina Grande, červenec 2008

Jsem na cestě do Campina Grande v Paraíbě, sousednímu státu na sever od Pernambuka, abych viděl první zápas Santa Cruz v Serii C proti Campinense. Přespal jsem v domě svého kamaráda v João Pessoa, jenže následující den mi ujel autobus, který mě měl odvézt na zápas, zhruba devadesátiminutovou cestou. Další spoj by mě tam nedostal včas do výkopu, a tak jsem vzal za vděk nabídkou jednoho z ušmudlaných chlapů, kteří postávali před nádražím a nabízeli nelegální odvoz v otlučených autech.

Mí čtyři prošedivělí, postarší spolucestující jsou během jízdy potichu. Do Campiny Grande přijíždíme ve chvíli, kdy zápas začíná. Skáču na

mototaxi a rychlou jízdou ulicemi města míříme ke stadionu Amigão (Velký kamarád). Na jedné straně stadionu převládají červenočerné barvy Campinense, na druhé bílá, červená a černá Santy. Dorazilo nějakých šest tisíc hostujících fanoušků. Mladému týmu Santy neschází chuť a nasazení, ale selhání plodí jen další selhání. A v sektoru hostů narůstá bolestivý pocit z blížící se zkázy psychicky křehké party hráčů, když pět minut před koncem Campinense střílí svůj druhý, vítězný gól. Ticho nad hordami fanoušků sedí temně jako mraky před bouřkou. Naopak na druhé straně prožívají extázi. Okolo mě pak probíhají bitky mezi fanoušky Santy a příliš horlivou policií.

Na cestě zpět do Recife opět nestíhám poslední autobus, ale už na tribuně jsem se dal do řeči s asi patnáctičlennou rodinou, která dorazila fandit. Od babičky po vnuka. Nabídl mi odvoz, takže sedím uprostřed rodiny a pozvolna jedeme dlouhým konvojem „Tricolores“, který se vine temnotou ve vnitrozemí Paraíby a poté Pernambuka. V každém malém městě nebo vesnici, většina z nich se zvláštními

názvy jako Juripiranga nebo Camutanga, vyrazí lidé podle tradice v neděli večer do ulic, kde jen tak postávají a povídají si. Občas se ozve nějaké bučení, občas proletí nějaký menší kámen nebo kytká (ovšem těch bylo méně). My jedeme nocí dál.

.....

Krátce po mém příjezdu do Brazílie se staly dvě věci. Docela pravděpodobné, které se mohly přihodit mladému, a vlastně ani ne tak mladému, muži. Jedna z nich je, že pokud chce najít práci, skončí jako učitel angličtiny v soukromé škole. Druhá, že si najde brazilskou přítelkyni. Soukromé školy byly obvykle určeny pro děti z vyšších středních vrstev. Vzhledem ke geografickým a sociálním faktorům a faktu, že většina gringos nemluví portugalsky a zároveň většina chudých Brazilců nemluví anglicky, existovala šance, že ona přítelkyně bude pocházet rovněž z vyšší střední vrstvy.

Ačkoliv není nic špatného na těchto jazykových školách ani na přítelkyních z této vrstvy, obě skupiny mají tendenci nabídnout poměrně omezený po-

hled na brazilskou společnost. Moje první přítelkyně po mém příjezdu do Brazílie, rovněž z této společenské třídy, mi velmi vážně zdůrazňovala, že bych neměl, a to za žádných okolností, jezdit autobusem, chodit do centra a navštěvovat fotbalové zápasy, protože každá z těchto aktivit by znamenala jistou smrt. Podobně katastrofická varování jsem dostával také od svých kolegů v soukromé škole, v níž jsem učil.

Dokázal jsem se vymanit z těchto ohraničených doporučení, a proto jsem se naučil o Brazílii o něco víc, než bych se jinak dozvěděl. A to ze dvou důvodů. Jedním byl Santa Cruz. Druhým moje bývalá přítelkyně. Oba faktory spolu úzce souvisely.

Praça Maciel Pinheiro, Recife, srpen 2008

Spolu s bývalkou vyrážíme na drink. Chodíváme poměrně často, pravděpodobně proto, že i když pochází z Bela Horizonte, nyní se mnou žije v Recife. Žije tady se mnou proto, že před pár týdny byl její nový přítel, který se živil jako překupník, zastřelen. Bývalka, která se neživila překupnictvím, viděla jeho vraždu

a ten zabiják jde nyní i po ní, doufaje, že, jak říkají v Brazílii, „spálí všechny soubory“. Takže jsem jí poslal peníze, aby mohla odletět z Bela Horizonte, kde by ji pravděpodobně zabili, do Recife, kde by snad zavražděna být nemusela. A ještě jeden detail, ruka mé bývalky byla částečně zdeformována poté, co byla před několika měsíci zasažena kulou, když její kamarádka Carlu, také překupnici, zastřelili a ona v palbě rovněž utrpěla zranění. Ve velké části Brazílie nejsou tyto příběhy bohužel neobvyklé.

Tento večer jdeme do baru s názvem Terca Negra ve čtvrti Pátio de Sao Pedro, ale když tam dorazíme, vidíme, že tam chcípl pes. Lidi mizeli domů. Tak se přesouváme do Recife Antigo, nejstarší části města, stojíme na ulici a popíjíme. Začíná pršet a všichni ti punkeři, rastamani a studenti pokřikují a běží se schovat ke stěnám domů v ulicích. Pokračujeme do reggae klubu, kde už ve vzduchu cítíte potenciální problémy. Dva chlápci se začnou rvát, jejich hlavy se naklánějí dopředu a dozadu, vypadají jako ještěrky. Jdeme dál, na cestě domů se ještě zastavíme

na Praça Maciel Pinheiro na poslední drink. Občas se na tomto místě dějí zvláštní věci. Když jsem tady byl naposledy, procházel kolem mě muž jen v pánských plavkách. Byly tři ráno. A kromě toho měl na sobě ještě plavecké brýle a šnorchl. Při chůzi napodoboval rukama pohyb při potápění. Ale ne že by mu někdo věnoval nějak velkou pozornost.

Teď jsou taky tři hodiny ráno a poblíž je skupinka čtyř chlápů pokukujících po mé expřítelkyni. Ona se na ně dívá taky. Všichni čtyři jsou urostlí a potetovaní. Na sobě mají trička s nápisem Inferno Coral. To je jméno ‚torcida organizada‘, organizované fanouškovské skupiny Santa Cruz (ultras). Tenhle gang je dobře známý svým násilným chováním. Ale život je na nic, když ho nežijete naplno, tak si k nim přisedáme a dáváme se do řeči.

„Co děláš?“ ptám se chlapa, z něž jsem měl nejmenší pocit pravděpodobnosti, že by mi vrazil vidličku do oka.

„Jsem šéf Inferna Coral,“ odpověděl.

U stolu bylo chvíli ticho.

Zdalo se, že ředitele Inferna Coral něco trápí v zubech. Prsty si dává do úst a snaží se něco vyndat. Nejde to, tak si vezme zátku od lahve na stole a začne znovu rejdit v puse. Když se mu to podaří a vyndá to ven, vidím, že jeho prsty jsou poryté černými skvrnami, připomínajícími křepelčí vejce. Jen s tím rozdílem, že ty skvrny nakonec nejsou černé, ale červené od krve.

Když jsem chodíval na zápasy Santa Cruz, brzy jsem zjistil, že navzdory absenci fanoušků hostů docházelo pravidelně během utkání k násilnostem v hledišti mezi příznivci domácího klubu. S respektem jsem se zeptal prvního muže Inferna Coral, proč se tak děje.

Odložil cigaretu na stůl. Předchozí šéf, říká, byl velmi slabý. Ne jako my. My jsme organizovaní.

Zatímco se spolu dál bavíme, expřítelkyně občas zaflirtuje s mužem sedícím po jejím boku, načež jej po chvíli ignoruje způsobem jako motýl, kterého je nemožné chytit. Je to její zvyk, který mi není neznámý... Po hodině odjíždíme domů. Vyměníme si s chlapy čísla a dohodneme se, že příští ne-

děli půjdeme na fotbal společně. Sociální závazky jsou v Recife flexibilní. Neočekávám, že by mi kdy zavolali. V každém případě, v neděli přšelo, tak jsme se rozhodli, že nepůjdeme na zápas, místo toho vyrazíme do pitoreskního, koloniálního města Olinda. Staré a romantické místo, kde se můžete procházet po mokřých ulicích a sledovat západ slunce skrz mraky nad Recife. Později sedíme v baru a popíjíme. Pod námi leží jasně osvětlené město. A nejjasněji září Arruda, stadion Santy. Přemýšlím nad tím, jestli se tam na tribunách zase rvou, nebo už mí noví přátelé nastolili pořádek.

.....

Santa se v roce 2008 jakžtakž proplétá tabulkou první fáze Serie C, ale když skončí v její druhé části na posledním místě, znamená to jediné. Sestupuje do nově vytvořené Serie D.

Po pouhých dvanácti zápasech. V době, kdy se hraje poslední zápas, jsem daleko od Recife, konkrétně v Salvadoru a popíjím (což se v tomto období opakuje) sám ve špinavém baru v Pelourinhu. Zazvoní mi telefon a bývalka mi

zvěstuje špatnou zprávu. Sestup považuju za dobrou příležitost k tomu, aby si člověk zrekapituloval život. Zejména, když sedíte v salvadorském baru a obklopují vás dickensovské postavy, ztracené existence, které přišly o iluze.

Je mi šestatřicet, žiju víc než 10 tisíc kilometrů daleko od domova, v ne příliš hezkém pokoji v betonové čtvrti uprostřed Recife. S bývalou přítelkyní, která může být, pokud ji najdou vrazi jejího přítele, mrtvá v jakoukoliv chvíli. K tomu mám zaměstnání na půl úvazku v soukromé jazykové škole, kde vyučuji s velmi nízkým zaujetím. Co se týká financí, nemám o mnoho víc než na jídlo a ubytování. A mou nejbližší věcí je momentálně fotbalový tým, který nastupuje v Serii D Campeonato Brasileiro.

Ano, život se odráží ve fotbale.

Maceió, červenec 2009

Zvažuju, že svůj život nějak vylepším. Abych vám přiblížil, jak šíleným směrem se můj morální kompas vydal, rozhodl jsem se, že jedno z těch vylepšení bude i začlenění do Inferna Coral. Zaplatil jsem

pět realů (cca 38 korun – pozn. editora) za malou plastickou kartu, na které byla i má fotografie. Mám ji dodneška. Cítil jsem se jako pravý člen dělnické třídy, tak vzdálený vyšším středním třídám mých předchozích přítelkyň a všem jazykovým školám. A měl jsem ze sebe nesmírnou, pochopitelně hloupou radost.

Vyrážím na debut Santa Cruz v Serii D. Je to čtyřhodinová cesta autobusem s fanoušky, ovšem ne těmi z Inferna Coral. Konkrétně do města Maceió. Je nádherný den, na pláži obědvám smaženou rybu, poté jdu na zápas, ve kterém vítězíme 3:1 nad CSA. Rychlý návrat do Serie C se zdá být téměř jistý.

Na cestě zpět, pospáváje u otevřeného okna autobusu, inkasuju ránu vajíčkem od nějakého místního kluka, když zrovna projíždíme jednou, Bohem zapomenutou vesnicí. Nejprve mám dojem, že mě zasáhl kámen, protože když si sahám na hlavu, ucítím něco mokrého. Začínám trochu hystericky křičet, že je to krev a že jsem zraněný. Můj mylný úsudek vzápětí napравuje zápach z vejce, a především smích mých spolucestujících.

Náš už tak sípající autobus začíná vydávat ještě větší rachot, až nakonec někde okolo Ipo-juky na jižním pobřeží Pernambuka kolabuje úplně – na malém kopci obklopeném cukrovou třtinou a stromy s větvemi, které se vzpínají k obloze jako končetiny nějaké kostry. To vyvede z míry i dosud tichého kluka sedícího za mnou, který začne kňourat, že to tady vypadá „jako v nějakém zasraném hororu“.

Vylezeme z autobusu a stojíme uprostřed noci na opuštěné venkovské cestě v pustině, k tomu všemu ještě v dešti. Čekáme jen na to, jestli budeme ještě navíc okradeni, nebo zachráněni. Při tom popíjíme levnou cachaçu (alkoholický nápoj podobný rumu – pozn. editora) a jíme sušenky.

Dvě nebo tři hrozivě vypadající, ale menší skupiny mužů na motorkách, pravděpodobně ozbrojených, okolo nás velmi pomalu projíždějí. Zírají na nás a náš autobus. Zastavuje u nás i poněkud znuděný policista a ze svého vyhrátého služebního vozu připomná, že v těchto končinách není bezpečno a měli bychom se odsud co nejrychleji dostat...

O tři hodiny později, kdy je všechna cachaça vypita a sušenky snědeny, dorazí z Recife náhradní autobus, který za námi vyšplhal do hor a zachránil nás.

Santa nakonec rychlý návrat do Serie C v roce 2009 nezvládla. Ve skutečnosti skončil tým poslední ve své skupině, zmíněné vítězství proti CSA bylo nakonec to jediné. Navzdory průměrné návštěvě 38 000 diváků je po pouhých šesti zápasech odehraných ve více než jednom měsíci sezony Santy v průběhu dubna u konce. Další soutěžní zápas nebude hrát dříve než za půl roku. Kdyby existovala Serie E, spadla by do ní.

Sobral, září 2010

V roce 2010 upadl můj život v Recife do rutiny. Expřítelkyně zmizela, našla si pěkného přítele – nebyl to překupník – a vybudovali si nový domov v dělnické čtvrti na severním předměstí, ne příliš daleko od Arruby. I já jsem se usadil a začal vztah, i když slečna, o které je řeč, fandí Náutiku. Už teď mám pochybnosti, jestli má náš vztah budoucnost. Občas se toulám ulicemi, bez většího zaujetí vyučuju angličtinu studenty, u kterých také

není znát větší zaujetí. A chodívám pivo. Buď sám, nebo s přáteli. Až příliš velký počet mých konverzací se týká Santa Cruz. Cítím se tak trochu jako postava z novely Grahama Greena - mírně rozpolcený, vysušený sluncem a tak nějak zežloutlý z přílišného pití piva a cachaa. A taky píšu. Krátké příběhy a neúspěšné pokusy o novely. A taky blogy o svém životě v Brazílii. Když se v nich začne objevovat až příliš mnoho historek o Santa Cruz, začnu psát nový. Tentokrát už – ano domníváte se správně – zase o Santě... Taky jsem začal psát o brazilském fotbale jako takovém pro jedny skotské stránky s názvem Dirty Tackle. Nic moc z toho nebude, ale aspoň je to trochu zábava.

Santa se v roce 2010 taky dobře bavila, i když ne až zas tolik. Postoupila do dvojzápasového play off Serie D, ve kterém se utkala s nijak zvlášť silným celkem Guarany de Sobral z vyprahlého vnitrozemí státu Ceará. Vítězství by ji nasměrovalo k postupu. Na první zápas přišlo na Arrubu 55 tisíc fanoušků.

Stojím vedle sektoru určeného pro Inferno Coral. Přivítání do-

máciho týmu je stejně hlučné jako bučení na nešťastného středního obránce Leandra Cardosa poté, co si dal v úvodu dva vlastní góly a poslal Guarany do vedení 2:0. Santa se ale vrací do hry, povzbuzená neustálým skandováním. Nakonec vítězí 4:3. Podle informací záchranné služby v Recife je 38 fanoušků odvezeno během utkání do nemocnice.

Následující týden chvíli zvažuji, že nevyrazím na čtyřicetihodinovou cestu do Sobralu. No, minimálně si namlouvám sám sobě, že to zvažuju, jelikož zdravý rozum říká, že jsem na takové bláznivé věci přece jen příliš starý.

Ve skutečnosti jsem ani chvíli nepochyboval. Jako varovný signál nadcházející zkázy jsem si v sobotu ráno naboural auto, i když ne nějak moc. Odpoledne přijíždím na stadion, kde postávám s několika dalšími stovkami věrných fanoušků/úplných idiotů a čekáme na naše autobusy.

Zahlédl jsem Nela, šéfa Inferna Coral, z oné noci s bývalkou v baru na Praça Maciel Pinheiro. Baví se ve společnosti s několika svými kumpány.

„Gringo!“ zdraví mě Nel a potřásá mi rukou. Po tom zmíněném večeru zůstal s mou ex v kontaktu. Často jsem ho vídával ve městě a na zápasech Santy. Jak mi později bývalka řekla, zapůsobila na něj moje štedrost, když jsem jí pomohl v době, kdy to opravdu potřebovala. Jestliže někdo vyrůstá v prostředí plném násilí, může vám u něj takové gesto pomoci získat plusové body.

„Jedeš na zápas? Pojď do našeho autobusu,“ navrhuje mi Nel. Jeho nabídku zvažuju. Představuju si autobus Inferna Coral plný testosteronu, skandování, řevu a chlastání. Myslím i na těch více než tisíc kilometrů po dálnici, které jsou před námi. Rozhoduju se, že Nelovi slušně poděkuju za pozvání, ale odmítnu. Nicméně nakonec to ani není potřeba.

„On?“ křičí jeden z Nelových parťáků, kterého neznám. „Nemůže jet s námi. Má cara de predio.“

Cara de predio! Slušňácký obličej! Takže se ukazuje, že moje propojení s Infernem a pracující třídou v Recife není tak bezproblémové, jak jsem si představoval. Pro tohoto obrovitého frajera pořád vypa-

dám jako bohatý obyvatel rezidenčních čtvrtí typu Boa Viagem nebo Casa Forte. Jako prosperující muž, a ne jako Nel anebo jeho kamarád, kteří pocházejí z malého, polorozpadlého domku ukrytého v těsných, šedých uličkách. Přepadá mě zvláštní smutek. Na jednu stranu chci být jako oni, na druhou ne.

„Nel!“ říká Nel. „Je normální. Je jako my.“

Starý dobrý Nel, pomyslím si, ačkoliv zároveň cítím, že bych měl zdůraznit, že až zas tolik se jim nepodobám. Každopádně nic neříkám, rozloučíme se a každý nastupujeme do svého autobusu. V průběhu cesty se ještě několikrát setkáme při odpočinkových zastávkách během naší nekonečné cesty do horké divočiny (podívejte se do mapy, stojí za to vidět, jaký kus museli z Recife do Sobralu ujet – pozn. editora).

Přidává se k nám televizní štáb jednoho brazilského sportovního programu. Jako bláznivý gringo, který cestuje skrz zemi nikoho na severovýchodě, aby viděl Santa Cruz, tým ze čtvrté ligy, jim dávám krátký, trochu trapný rozhovor.

Konečně přijíždíme do Sobralu. Rychle se osprchuju, nebo spíš opláchnu pod hadicí, a mířím na poměrně malý stadion. Nemusím ani říkat, že Santa ocenila našeho odhodlaní a obětavost tristním výkonnem, porážkou 0:2 a setrváním v Serii D i v sezoně 2011.

Cesta zpět do Recife byla hodně dlouhá.

.....

Nicméně porážka, doprovázena v místních novinách titulky jako „Fanoušci bez týmu“, nicméně odstartuje sérii změn. Nevysvětlitelně a záhadně, tak jak to ve fotbale občas bývá. V roce 2011 vítězí mix skupiny talentovaných mladíků a prošedivělých veteránů v Campeonato Pernambuco (liga státu Pernambuco) a poprvé od roku 1975 získává trofej. Odvetu finále sleduje na stadionu Arruda přes 62 tisíc diváků. Scény hráčů a fanoušků plačících nejen radostí, ale také i úlevou, by dojala i ty se srdcem z kamene. I já uroním pár slz. S výjimkou Linfieldu, mého oblíbeného plochodrážního týmu z dětství, je to poprvé, kdy vidím klub, kterému fandím, jak zvedá trofej.

O několik týdnů později, s neochvějnou vírou v lepší časy, vyrazím na první zápas Santy v nové sezoně proti Alecrimu, celku z dalšího severovýchodního státu – Ria Grande do Norte. Jelikož Alecrim nemá příznivce, bylo rozhodnuto, že se zápas odehraje na neutrální půdě, nedaleko João Pessoa, aby přilákal větší návštěvu. Nápad zafungoval, uprostřed týdenních tropických dešťů a následných povodní vyrazilo směrem na sever 16 tisíc fanoušků. Obědváme v João Pessoa, když se dozvídáme aktuální informaci, že se řeka vylila z břehů a poničila jediný most spojující Recife s Paraíba. Nikdo tomu ale nevěnuje velkou pozornost.

A ještě menší poté, co Santa vítězí 3:1. Výhra, která dává základ pro úspěšnou postupovou sezonu, po níž klub konečně opouští Serii D (v nervózním finálovém dvojzápase porážíme tým Treze z Paraíba, odvetný zápas sleduje 60 tisíc fanoušků, kteří jsou na konci u vytržení).

Nicméně v den úvodního duelu nás ještě čeká dlouhá cesta z João Pessoa domů. Žádná výprava na venkovní zápasy neproběhla zcela bez alespoň

malé hrozby nějaké katastrofy, protože jako fanoušek takového klubu víte, že každé vítězství je vykoupeno nějakým utrpením. Brzy poté, co se dlouhý konvoj v barvách trikolory vydává po utkání na cestu za zvuků trubek a máváním vlajkami, jsme nuceni zastavit.

Nevypadá to, že někdo ví, co přesně se děje. Motory aut jsou vypnuty, lidé postávají uprostřed nekonečně dlouhé kolony, kouří a povídají si. Později se začnou šířit spekulace o krádežích a přepadeních, protože ti méně zásadoví členové velké klubové rodiny Santa Cruz si neváhají převlastnit majetek svých bratrů v nouzi.

Zhruba o čtyři hodiny později se náš minibus dostává do čela fronty, když nám policisté oznamují, že most už je opravdu nepoužitelný, že nedaleké město Goiana je pod vodou a pobřežní silnice, prakticky jediná zbývající cesta do Recife, je zavřená. A ve mně se znovu rozeznívá pocit beznaděje, tak typický pro mé roky strávené fanděním Santa Cruz.

Další dostupnou cestou je pětihodinová objížďka do vnitro-

zemí přes Campinu Grande a Caruaru. Což je možnost jen o něco atraktivnější, než si jen tak prostě lehnout do příkopu a čekat na ráno. Případně na smrt. Nakonec padne rozhodnutí, že se vrátíme do João Pessoa a počkáme, co se bude dít, přičemž nikdo z nás pořádně neví, co se vlastně bude dít a proč by se tohle čekání mělo lišit od zdlouhavé objížďky.

Okolo půlnoci se mí spolucestující rozhodnou vrátit na dálnici a zkusit to znovu. Vypadá to jako mimořádně hloupý plán, říkám si, takže jim oznamuju, že zůstanu ve městě přes noc.

Což by za normálních okolností nebyla špatná strategie, jenže podobný nápad měla i větší část z šestnáctitisícového tábora fanoušků Santy. Takže ve městě nejsou žádné volné pokoje. Za vydatného deště trávím více než hodinu v ulicích hledáním noclehu. Všude mi opakují, že jim nezbyl žádný volný pokoj. Nakonec využívám svých nedobrovolně získaných znalostí João Pessoa a zamírím od pláží do ošuntělé čtvrti v centru, kde nacházím asi jediný volný pokoj v celém městě.

A to mi dělá radost, i když druhý den ji kazí informace, že hladina řeky je stále vysoko a povodně zůstávají, takže mezi João Pessoa a Recife stále nefunguje žádná doprava. Teprve pozdě odpoledne, po otevření alespoň jedné silnice, začínají autobusy jezdit, takže se navečer konečně dostávám domů. Shrnuto, stodvacetkilometrová cesta mi trvala déle než čtyřicet hodin.

Ale neměl bych si stěžovat. Během doby, kdy se Santa Cruz prodíral cestou ze Serie D, jsem zaznamenal úspěch i ve svém soukromém životě. Matt Scott ve svém komentáři pro Guardian zmínil jeden z mých blogů pro Dirty Tackle. Konkrétně ten týkající se obrovských návštěv na zápasech Santy. A místní deník Diário de Pernambuco se mnou udělal rozhovor o tom, jak se probaha živého stalo, že jsem se rozhodl fandit Santa Cruz.

V roce 2012 jsem pak pro The Blizzard napsal o Santě a celkovém trápení klubů ze severovýchodu Brazílie. Do onoho článku jsem mimo jiné použil i rozhovory s Nelem a jeho parťáky. I na základě tohoto příběhu jsem dokázal přesvědčit další internetové stránky

a publikace, abych pro ně mohl psát. Samozřejmě, že pokud to bylo jen trochu možné, tak o Santě. Se členy Inferno Coral jsem dělal interview pro Rolling Stone. Bylo to ve stejný den, kdy dva ze členů tohoto gangu hodili záchod z horního patra ochozů a zabili fanouška soupeře, jenž stál ve spodní části. Také jsem napsal pro Observer (anglický nedělník – pozn. editora) profil nesmrtelného Flavia Caça Rata (Lovec krys). Útočníka, který vyrůstal uprostřed bída a násilí nedaleko Arrudy.

Tento příběh se následně dostal do celonárodní zpravodajské stanice a vyvolal v Recife obrovské nadšení. Klub mi vyjádřil svůj velký vděk darováním dresu a baseballové čepice. Ale z mého pohledu měl vděk proudit opačným směrem. Protože bez Santy by se nic z toho nestalo.

Základní bod fandění fotbalovému týmu tkví z mého pohledu v dlouhodobějším trápení a následném prožití radosti, úlevy, hrdosti a vykoupení, když se konečně dostaví úspěch. Zakoušení porážek je nezbytné, abychom pochopili a drželi se při zemi v dobrých časech.

Jediným problémem této teorie je nemožnost zopakování unikátního vzrušení z prvního triumfu. I když později přijdou větší a lepší úspěchy, nikdy nezapomenete a ani znovu neprožijete totéž, jako když se to stalo poprvé. A pokud se úspěch stane příliš pravidelnou záležitostí, úplně zapomenete na špatné časy a stanete se samolibým a nesnesitelným jako každý fanoušek přesycený trofejemi.

Santa se na tuto úroveň ještě nedostala a vzhledem k velkým finančním rozdílům v brazilském fotbale pravděpodobně ani nedostane. Kluby jako Flamengo nebo Corinthians vydělávají každý rok z příjmů za televizní práva devětkrát víc než Santa. Ale když už nic jiného, minimálně si získávala větší a větší respekt. V roce 2013 zajistil gól zmiňovaného Flavia Caça Rata proti Betimu postup ze Serie C do ‚béčka‘. Na stadionu se tehdy znovu tísnilo šedesát tisíc fanoušků a horní část tribuny se houpala nahoru a dolů pod tíhou tolika těl a emocí.

Poté jsem Recife opustil a přestěhoval se. Nejprve do horkého, zaprášeného, a rozhodně méně temperamentního stře-

dozápadního města Goiânia (samozřejmě, že důvodem byly milostné záležitosti). Teď jsem zpátky v Belu Horizonte, kde je aspoň k vidění slušný fotbal. Ale ani Atlético Mineiro, ani Cruzeiro se nemůže vyrovnat Santě. Do Recife a na stadion Arruba vzdáleném dva tisíce kilometrů od Bela Horizonte, cestuju tak často, jak je to jen možné.

Nechyběl jsem tam ani při památném vítězství nad Betimem, ani v roce 2015, když sezona v Serii B vrcholila, jsem si nenechal ujít zápas Santy v Rio de Janeiru, kde porazila Botafogo 3:0, a potom na Itu, ve středu státu Sao Paulo, kde porazila Mogi Mirim, čímž si zajistila postup do Serie A. Po desetileté absenci.

Na toto utkání jsem vyrazil se skotským novinářem Andrewem Downiem žijícím v Sao Paulu. Stál jsem po jeho boku, když jeho milovaní Hibernians v roce 2014 sestoupili ze skotské Premier League. Andrew byl ten den samozřejmě mrzutý, takže jsem se ho snažil uklidnit otázkou, jestli ví, kolik sestupů jsem ve svém životě zažil já. Odpověď zněla: „Hodně.“

Moc ho to ovšem neuchlácholilo. „Áááale, nemysli si, že se do toho počítá ta tvoje posraná Santa!“ zavrčel a odkráčel do kuchyně připravit další konvici čaje.

Nicméně neměl pravdu, Santa Cruz se počítá! Ačkoliv jsem se narodil tisíce kilometrů daleko od Recife a do svých pětatřiceti jsem o něm neslyšel. Cesty fotbalového Páně jsou nevyzpytatelné, zejména v mém případě. Zažil jsem několik hodně zvláštních příběhů, stadion plný vášnivých fanoušků. Prostřednictvím Santy jsem se naučil hodně o Recife a celém severovýchodě, pochopil jeho těžkosti, ale i vášeň, na základě čehož jsem si uvědomil, že severovýchod je stát ve státě. Přijali mě mezi sebe lidé, o kterých jsem si pár let předtím, když jsem žil v Londýně a Manchesteru, ani nemyslel, že bych je mohl poznat. A jsem si jistý, že se ze mě díky tomu stal lepší člověk.

Stejně tak ve chvíli, kdy hrozilo, že se má životní cesta zbrzdí, mi Santa dala životní náplň a vášeň. A taky nějaký program na víkendy...

Takže když její fanoušci na stadionu Itu okolo mě divoce slavili, stál jsem potichu a nemyslel na radost z této chvíle ani na to, co přijde, ale na to, co zmizelo. Vzpomínal jsem na lidi jako Nel, moje expřítelkyně a na všechny ty fanoušky, kteří chodívali na Arrubu nebo se trmáceli do Sobralu, Campiny Grande nebo João Pessoa, aby viděli, jak jejich tým předvede mizerný výkon a prohraje. Nicméně následující týden vyrazili opět a celé si to prožili znovu. Ze všeho nejvíc jsem myslel na cestu, po které jsme šli společně. Jak jedna její část právě končí a druhá akorát začala.

Pozn. editora: Tento článek vyšel v The Blizzard v polovině roku 2016. Klub Santa Cruz Recife na konci téhož roku sestoupil. Ale James Young je na lepší i horší časy připravený.

James Young. Autor žije v Brazílii více než deset let a píše o této zemi a fotbale pro Sports Illustrated, Rolling Stone, ESPN, the Independent, Al-Džazíra, Vice, Soccer Gods, Folha de Sao Paulo a další. Je také autorem sbírky krátkých povídek, které sepsal v Recife pod názvem: A Beer Before Lunch (Pivo před obědem). Twitter: @seeadarkness